

Feudatory States in Andhra Pradesh

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో మధ్యయుగ కాలంలో సామంత రాజ్యాలు ఆవిర్భవించాయి, అనేక మంది పాలకులు మరియు రాజవంశాలు పాలన మరియు ప్రాదేశిక విస్తరణ కోసం ఒకదానితో ఒకటి పోరాడాయి. సామంత రాజ్యం సింహాసనాన్ని ఆక్రమించి, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మరియు సమీప ప్రాంతాలలో తమ భూభాగాలను విస్తరించడం సామంత రాజ్యానికి ప్రధాన కారణం. ఈ వ్యాసంలో మేము 12వ శతాబ్దం నుండి 17వ శతాబ్దం వరకు వివిధ రకాల భూస్వామ్య రాజ్యాలను వివరిస్తున్నాము, కాకతీయుల పాలనలో మొదటి సామంత రాజ్యం ఆవిర్భవించింది. డౌన్‌లోడ్ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో సామంత రాజ్యాలు PDF

Adda247 APP

కాకతీయులు

- 12, 13 శతాబ్దాల్లో కాకతీయుల ఆవిర్భావం జరిగింది.
- వీరు మొదట పశ్చిమ చాళుక్యుల సామంతులుగా ఉండి, సమీపంలోని ఒక చిన్న భూభాగాన్ని పాలించారు.
- క్రీ.శ.1110 నుండి 1158 వరకు పరిపాలించిన ఈ వంశానికి చెందిన రెండవ ప్రోలా తన ఆధిపత్యాన్ని దక్షిణం వరకు విస్తరించి తన స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించాడు.
- అతని వారసుడు రుద్రుడు (క్రీ.శ.1158-1195) రాజ్యాన్ని ఉత్తరాన గోదావరి డెల్టా వరకు నెట్టాడు. రెండవ రాజధానిగా పనిచేయడానికి వరంగల్ లో ఒక కోటను నిర్మించి దేవగిరి యాదవుల దండయాత్రలను ఎదుర్కొన్నాడు.
- తరువాతి పాలకుడు మహాదేవ రాజ్యాన్ని తీరప్రాంతం వరకు విస్తరించాడు.
- క్రీ.శ. 1199లో గణపతి అతని వారసుడు అయ్యాడు. కాకతీయులలో గొప్పవాడు, శాతవాహనుల తర్వాత తెలుగు ప్రాంతం మొత్తాన్ని ఒకే పాలనలోకి తెచ్చిన మొదటి వ్యక్తి. క్రీ.శ.1210లో వెలనాటి చోళుల పాలనకు ముగింపు పలికాడు. విక్రమసింహపురానికి చెందిన తెలుగు చోళులను తన ఆధిపత్యాన్ని అంగీకరించమని బలవంతం చేశాడు. అతను తన సువిశాల రాజ్యంలో క్రమాన్ని స్థాపించాడు మరియు వాణిజ్యాన్ని ప్రోత్సహించాడు.
- గణపతిదేవునికి కుమారులు లేకపోవడంతో అతని కుమార్తె రుద్రాంబ క్రీ.శ.1262లో అతని తరువాత పాలన కొనసాగించింది. ఆమె పాలనలో ఉండటం ఇష్టం లేని కొందరు సేనాధిపతులు తిరుగుబాటు చేశారు. అయితే, ఆమె అంతర్గత తిరుగుబాట్లను, బాహ్య దండయాత్రలను నమ్మకమైన క్రిందివారి సహాయంతో అణచివేయగలిగింది. చోళులు, యాదవులు ఆమె చేతిలో ఎంతటి ఎదురుదెబ్బలు తిన్నారో, ఆమె పాలనలో మిగిలిన కాలం ఆమెను ఇబ్బంది పెట్టాలని వారు అనుకోలేదు.
- ప్రతాపరుద్రుడు క్రీ.శ.1295లో తన నానమ్మ రుద్రాంబ తరువాత క్రీ.శ.1323 వరకు పరిపాలించాడు. అతను తన రాజ్యం యొక్క పశ్చిమ సరిహద్దును అనేక పరిపాలనా సంస్కరణలను ప్రవేశపెట్టాడు. అతను రాజ్యాన్ని 75 నాయకీపాలుగా విభజించాడు, తరువాత విజయనగర రాయలు దీనిని దత్తత తీసుకొని అభివృద్ధి చేశారు. అతని కాలంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన భూభాగం ముస్లిం దండయాత్ర యొక్క మొదటి అనుభవాన్ని కలిగి ఉంది.
- క్రీ.శ.1303లో ఢిల్లీ సుల్తాన్ అల్లావుద్దీన్ ఖిల్జీ రాజ్యాన్ని కొల్లగొట్టడానికి సైన్యాన్ని పంపాడు. కానీ ప్రతాపరుద్రుడు కరీంనగర్ జిల్లా ఉప్పరపల్లిలో వారిని ఓడించాడు.

Feudatory States in Andhra Pradesh

- క్రీ.శ. 1310లో మాలిక్ కాఫూర్ నాయకత్వంలోని మరో సైన్యం వరంగల్ పై దండెత్తినప్పుడు ప్రతాపరుద్రుడు లొంగిపోయి పెద్ద మొత్తంలో నివాళులు అర్పించడానికి అంగీకరించాడు.
- క్రీ.శ.1318లో అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ మరణించినప్పుడు ప్రతాపరుద్రుడు ఆ నివాళిని నిలిపివేశాడు. ఇది ముస్లింలపై మరొక దండయాత్రను ప్రేరేపించింది.
- క్రీ.శ.1321లో గియాజ్-ఉద్-దీన్ తుగ్లక్ ఉలుగ్ ఖాన్ ఆధ్వర్యంలో ఒక పెద్ద సైన్యాన్ని పంపి అప్పటి టిల్లింగ్ అని పిలువబడే తెలుగుదేశాన్ని జయించాడు.
- వరంగల్ ముట్టడికి వెళ్ళినా అంతర్గత విభేదాల కారణంగా ముట్టడిని విరమించుకుని ఢిల్లీకి తిరిగొచ్చారు. అనతికాలంలోనే చాలా పెద్ద సైన్యంతో తిరిగి వచ్చాడు.
- సంసిద్ధత లేకపోయినా ప్రతాపరుద్రుడు ధైర్యంగా పోరాడాడు. సరుకులు లేకపోవడంతో తనను ఢిల్లీకి ఖైదీగా పంపిన శత్రువుకు లొంగిపోయి మార్గమధ్యంలోనే చనిపోయాడు. అలా కాకతీయుల పాలన ముగిసి, తెలుగు నేలకు అరాచకాలకు, గందరగోళానికి ద్వారాలు తెరుచుకుని పరాయి పాలకుడికి చోటు కల్పించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో జాతీయవాద ఉద్యమం వృద్ధి

బహమనీలు

- క్రీ.శ.1323లో వరంగల్ ఘోరమైన పతనం ఆంధ్రులను వారి చరిత్రలో మొట్టమొదటిసారిగా పరాయి పాలకుని అయిన ముస్లిముల అధీనంలోకి తీసుకువచ్చింది.
- క్రీ.శ. 1347లో స్వతంత్ర ముస్లిం రాజ్యం, ఢిల్లీ సుల్తానేట్ కు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసి అల్లాఉద్దీన్ హుసన్ గంగు దక్షిణ భారతదేశంలో బహమనీ రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు.
- హుసన్ తన స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసుకోవడానికి పొరుగున ఉన్న రెండు హిందూ రాజ్యాలైన ముసునూరి నాయకుల ఆధ్వర్యంలోని వరంగల్, రాయల అధీనంలో ఉన్న విజయనగరాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి యుద్ధాలు చేశాడు.
- క్రీ.శ.1358లో తుంగభద్ర నది వరకు ఉన్న ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించి తన రాజధానిని దౌలతాబాద్ నుంచి గుల్బర్గాకు మార్చాడు.
- అయితే హిందూ పాలకులు క్రీ.శ.1358-75 మధ్య కాలంలో కోల్పోయిన తమ భూభాగాన్ని తిరిగి ఆక్రమించుకున్నారు.
- విజయనగరానికి చెందిన రెండవ హరిహర రాయలు రెండవ ముహమ్మద్ షా (క్రీ.శ.1378-1397) కాలంలో బహమనీల అధీనంలో ఉన్న అనేక ప్రాంతాలను జయించాడు. విజయనగరానికి చెందిన రాయలకు శత్రువైన రెండవ ముహమ్మద్ షా వారసులు వారిపై యుద్ధాలు చేశారు. కానీ వారు విజయనగర సైన్యాల చేతిలో ఓడిపోయారు.
- మూడవ ముహమ్మద్ (క్రీ.శ.1463-82) పాలనలో బహమనీలు మొదటిసారిగా తమ సామ్రాజ్యాన్ని సముద్రం నుండి సముద్రం వరకు విస్తరించారు, తద్వారా తెలుగు ప్రాంతంలో అధిక భాగాన్ని, అంటే కృష్ణా నదికి ఉత్తరాన తీరం వరకు ఉన్న ప్రాంతం మరియు ప్రస్తుత గుంటూరు జిల్లాను తమ అధీనంలోకి తీసుకున్నారు.
- 15 వ శతాబ్దం చివరి నాటికి బహమనీ పాలన ఫ్యాక్షన్ పోరాటాలతో బాధించబడింది మరియు అక్కడ ఐదు షాహీ రాజ్యాలు ఉనికిలోకి వచ్చాయి.
  - అహ్మద్ నగర్ నిజాంషాహీలు,
  - బీజాపూర్ ఆదిల్షాహీలు,
  - బెరార్ కు చెందిన ఇమాద్ షాహీలు,
  - గోల్కొండ కుతుబ్షాహీలు
  - బీదర్ కు చెందిన బరీద్ షాహీలు.
- ఆ తరువాత క్రీ.శ.1527లో బహమనీ రాజవంశం పాలన ముగిసింది. ఐదు షాహీ రాజవంశాలలో కుతుబ్షాహీ రాజవంశం ఆంధ్రుల చరిత్రలో గణనీయమైన, గుర్తించదగిన పాత్ర పోషించింది.

ఈస్టిండియా కంపెనీ పాలనలో ఆంధ్ర రాష్ట్రం

విజయనగరము

- క్రీ.శ.1336 సంవత్సరంలో తుంగభద్ర నది ఒడ్డున ఆంధ్రకు నైరుతి భాగంలో విజయనగర రాజ్యం అనే కొత్త శక్తి ఆవిర్భవించింది.
- మధ్యయుగ భారతదేశానికి చెందిన గొప్ప దేశభక్తుడైన విద్యారణ్యుడి ఆశీస్సులతో హరిహర, బుక్క అనే ఇద్దరు సంగమ సోదరులు దీనిని స్థాపించారు మరియు హరిహరుడు దీని మొదటి పాలకుడు అయ్యాడు.
- ముస్లింల దాడులను ప్రతిఘటించడం ద్వారా హిందూ నాగరికతను, సంస్కృతిని తన రాజనీతిలో, విద్యలో, కళల్లో నిలబెట్టిన మహారాజ్యం అది.
- ఇద్దరు సోదరులు కర్ణాటకకు చెందిన హోయసల పాలకుడు మూడవ బల్లాల నుండి కంపిలిని స్వాధీనం చేసుకున్నారు.
- తరువాత వారు తుంగభద్ర దక్షిణ ఒడ్డున, ఆనెగొండికి ఎదురుగా ఒక కొత్త నగరాన్ని స్థాపించి, దానికి విజయనగర లేదా విద్యానగర్ అని పేరు పెట్టారు.
- వీరు నెల్లూరు ప్రాంతంలోని ఉదయగిరి కోటను, హోయసలల నుండి పెనుకొండ కోటను ఆక్రమించి తమ భూభాగాన్ని విస్తరించారు. ఇంతలో దక్కనులో బహమనీ రాజ్యం ఉనికిలోకి వచ్చింది. బహమనీలకు, విజయనగరానికి మధ్య జరిగిన సంఘర్షణలలో మొదటి హరిహర కొంత భూభాగాన్ని కోల్పోయాడు.
- క్రీ.శ.1355లో ఆయన మరణానంతరం అతని సోదరుడు బుక్కరాయలు అతని వారసుడు అయ్యాడు.
- బహమనీలతో తరచూ యుద్ధాలు జరగడంతో బుక్క తొలినాళ్లలో ఏమీ చేయలేక మధురను జయించి దక్షిణాన రామేశ్వరం వరకు తన భూభాగాన్ని విస్తరించాడు.

రెండవ హరిహరుడు (క్రీ.శ.1377-1404):-

- బుక్కరాయల తరువాత సింహాసనాన్ని అధిష్టించిన రెండవ హరిహర (క్రీ.శ.1377-1404) సంఘటితమై దాని సరిహద్దులను మరింత విస్తరించాడు. ఈ కాలంలో నెల్లూరు, కళింగ మధ్య ఉన్న కోస్తాంధ్ర కొండవీడు రెడ్డిల ఆధీనంలో ఉండేది.
- రెండవ హరిహరుడు రెడ్డిలకు వ్యతిరేకంగా, రెడ్డిలకు వ్యతిరేకంగా, అద్దంకి, శ్రీశైలం ప్రాంతాలను రెడ్డిల నుండి స్వాధీనం చేసుకోవడానికి దండయాత్రను కొనసాగించాడు. దీంతో తెలంగాణలోని రాచకొండ వెలమలతో ఘర్షణలు చెలరేగాయి.
- ఎదురుదాడికి రాచకొండ బహమనీల సహాయం కోరడంతో రెండో హరిహర తెలంగాణలోకి వెళ్ళకుండా నిరోధించారు.
- వాయవ్య దిశగా విజయనగర భూభాగాన్ని విస్తరించడం గోవా, చౌల్ మరియు దభోల్ ఓడరేవులపై నియంత్రణను ఇచ్చింది మరియు వాణిజ్యం విస్తరణకు మరియు తరువాత శ్రేయస్సుకు దారితీసింది.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ చరిత్ర - సంఘ సంస్కర్తలు

మొదటి దేవరాయలు (క్రీ.శ.1406-422)

- కుమారుల మధ్య జరిగిన వివాదంలో రెండవ హరిహర మరణానంతరం మొదటి దేవరాయలు (క్రీ.శ.1406-422) విజయం సాధించి సింహాసనాన్ని అధిష్టించి బహమనీలు, తెలంగాణలోని వెలమలు, కొండవీడు రెడ్డిలపై యుద్ధాలు చేశాడు.
- ఇతని పాలనలో కళింగ గజపతిలకు, విజయనగర రాయలకు మధ్య శత్రుత్వం ప్రారంభమైంది. మొదటి దేవరాయలు క్రీ.శ.1422లో మరణించాడు.
- ఒకరి తర్వాత ఒకరు పాలించిన ఆయన కుమారులు మొదటి రామచంద్రరాయలు, మొదటి విజయరాయలు చెప్పుకోదగినదేమీ చేయలేదు.

రెండవ దేవరాయలు (క్రీ.శ.1426-1446)

Feudatory States in Andhra Pradesh

- తరువాతి పాలకుడు రెండవ దేవరాయలు (క్రీ.శ.1426-1446), విజయరాయల కుమారుడు గొప్ప చక్రవర్తి. అతను కొండవీడును జయించి, తన ఆయుధాలను కేరళలోకి తీసుకువెళ్ళి, క్వీల్వాన్ పాలకుడిని మరియు ఇతర అధిపతులను లొంగదీసుకున్నాడు. రెండవ దేవరాయల కాలంలో దక్షిణ భారతదేశాన్ని సందర్శించిన పర్షియన్ రాయబారి అబ్దుల్ రజాక్ రచనలు దక్షిణ భారతదేశంలోని అనేక ఓడరేవులపై రాజ ఆధిపత్యానికి సాక్ష్యంగా ఉన్నాయి.
- ఆయన అభిప్రాయం ప్రకారం రెండవ దేవరాయల రాజ్యాలు సిలోన్ నుండి గుల్బర్గా వరకు, ఒరిస్సా నుండి మల్బార్ వరకు విస్తరించాయి. రెండవ దేవరాయల పాలనలో కూడా విజయనగర, బహమనీ రాజ్యాల మధ్య సంబంధాలు ప్రతికూలంగా కొనసాగాయి. దేవరాయలు గొప్ప శిల్పి, కవుల పోషకుడు. విస్తృతమైన వాణిజ్యం మరియు వివిధ వనరుల నుండి వచ్చిన ఆదాయాలు అతని ఆధ్వర్యంలో విజయనగర రాజ్యం శ్రేయస్సుకు దోహదం చేశాయి.
- కానీ రెండవ దేవరాయల తరువాత వచ్చిన రాజులు చాలా అసమర్థులు మరియు సామ్రాజ్యం విచ్ఛిన్నం కావడానికి అనుమతించారు. దీనికి తోడు బహమనీ సుల్తానుల నుంచి ఒత్తిడి వచ్చింది. పోర్చుగీసు వారు పశ్చిమ తీరంలో మరియు దాని వెంబడి ఉన్న ఓడరేవులలో తమను తాము స్థాపించడానికి వేగంగా ప్రయత్నిస్తున్నారు.
- క్రీ.శ.1485లో సింహాసనాన్ని చేజిక్కించుకున్న విజయనగర మంత్రి సాళువ నరసింహ ఈ శక్తులను విజయవంతంగా ఎదుర్కోలిగాడు. ఆ విధంగా సాళువ వంశానికి చెందిన రాజులు విజయనగరాన్ని పరిపాలించారు. అయితే, అనేక మంది తిరుగుబాటు అధిపతులను అణచివేసేందుకు ఆయన తన సమయాన్ని, శక్తిని వెచ్చించాల్సి వచ్చింది. అతను క్రీ.శ.1490 లో మరణించాడు, తన ఇద్దరు కుమారులను నమ్మకమైన సైన్యాధ్యక్షుడైన తుళువ కుటుంబానికి చెందిన నరసనాయకుని సంరక్షణలో వదిలిపెట్టాడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో భూ సంస్కరణలు

నరసనాయకుడు

- నరసనాయకుడు క్రీ.శ.1492లో రాజప్రతినిధిగా అధికారాన్ని చేపట్టి నిజమైన పాలనను తన అధీనంలో ఉంచుకున్నాడు. నరసనాయకుడు క్రీ.శ.1503 లో మరణించాడు మరియు అప్పటికి అతను తన విస్తృతమైన ఆధిపత్యం మొత్తం మీద తన అధికారాన్ని సమర్థవంతంగా స్థాపించాడు.
- అతని కుమారుడైన వీర నరసింహుడు అతని తరువాత రాజప్రతినిధిగా నియమితుడై క్రీ.శ.1506లో తనను తాను పాలకుడిగా ప్రకటించుకుని మూడవ రాజవంశానికి నాంది పలికాడు. క్రీ.శ.1509లో ఆయన మరణించగా, అతని సోదరుడు కృష్ణదేవరాయలు అతని వారసుడు అయ్యాడు.

కృష్ణదేవరాయల కాలం

- కృష్ణదేవరాయల కాలం విజయనగర చరిత్రలో స్వర్ణయుగంగా పరిగణించబడింది. ఆయన గొప్ప యోధుడు, రాజనీతిజ్ఞుడు, పరిపాలకుడు, కళల పోషకుడు. బహమనీలను తిప్పికోట్టడమే అతని మొదటి పని. రాయచూర్ దోవాబ్ ను ఆక్రమించి, యుద్ధాన్ని గుల్బర్గా వరకు తీసుకెళ్లి విజయవంతంగా తిరిగి వచ్చాడు. క్రీ.శ.1518లో ఒరిస్సా గజపతులను ఓడించడం ద్వారా తూర్పు, ఈశాన్య ప్రాంతాలలో తన ఆధిపత్యాన్ని విస్తరించాడు.
- క్రీ.శ.1529లో కృష్ణ దేవరాయలు మరణించాడు. ఆయన మరణానంతరం విజయనగర సామ్రాజ్యం క్రమంగా క్షీణించడం ప్రారంభించింది. అధికారం కోసం కొట్లాట జరిగి పాలకులు అంతర్గత తిరుగుబాట్లకు వ్యతిరేకంగా పోరాటంలో గడిపారు.
- దక్కన్ రాజ్యంలో ఉన్న ఐదుగురు ముస్లిం పాలకులు ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకుని ఏకమై ఒక కూటమిగా ఏర్పడి ఉమ్మడి సేనలతో విజయనగర వైపు పయనించారు.
- 1565 జనవరి 23 న కృష్ణా నది దక్షిణ ఒడ్డున రక్కాసి తంగడి గ్రామం సమీపంలో జరిగిన నిర్ణయాత్మక యుద్ధంలో విజయనగరము ఓడిపోయి విజయనగర సైన్యాలకు నాయకత్వం వహించిన రామరాయలు చంపబడ్డాడు. రామరాయల తమ్ముడు తిరుమలరాయ, తన కీలుబొమ్మ పాలకుడు సదాశివరాయలతో కలిసి సకల సంపదలతో అనంతపురం జిల్లా పెనుకొండకు పారిపోయాడు. అప్పుడు విజయవంతమైన ముస్లింల సైన్యాలు విజయనగర వైపు కవాతు చేశాయి. ముస్లిం పాలకులు, క్రూరమైన దొంగలు నగరాన్ని నిరాటంకంగా కొల్లగొట్టడం రోజుల తరబడి కొనసాగింది. ఒక రోజు

Feudatory States in Andhra Pradesh

సంపన్న, శ్రమజీవిత జనాభాతో, మరుసటి రోజు క్రూర చర్యలు, భయానక దృశ్యాల మధ్య శిథిలావస్థకు చేరిన ఇంతటి అద్భుతమైన నగరంపై ఇంతటి విధ్వంసం సృష్టించడం బహుశా ప్రపంచ చరిత్రలో ఎన్నడూ జరగలేదు.

- తిరుమలరాయలు పెనుకొండ చేరుకున్న తరువాత కొంతకాలం పాలించి సామ్రాజ్యాన్ని పునర్నిర్మించడానికి తన వంతు ప్రయత్నం చేసి విఫలమయ్యాడు. విజయనగర రాజవంశపు చివరి పాలకుడు శ్రీరంగుడు (క్రీ.శ.1642-1681).

హిందూ వితంతు పునర్వివాహ చట్టం 1856

కుతుబ్ షాహీ వంశం

- కుతుబ్ షాహీ రాజవంశం 16 వ శతాబ్దం ప్రారంభం నుండి 17 వ శతాబ్దం చివరి వరకు సుమారు రెండు వందల సంవత్సరాలు ఆంధ్ర దేశాన్ని పాలించింది.
- ఈ వంశ స్థాపకుడు సుల్తాన్ కులీ కుతుబ్ షా బహమనీలకు విశ్వసనీయంగా సేవలందించి క్రీ.శ.1496లో తెలంగాణ గవర్నరుగా నియమించబడ్డాడు. క్రీ.శ.1518లో తన పోషకుడైన రాజు మహమూద్ షా మరణానంతరం స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించాడు.
- సుల్తాన్ కులీ తన 50 సంవత్సరాల పాలనలో సుల్తాన్ కులీ తరువాత వచ్చిన తన మూడవ కుమారుడు జంషీద్ చేత హత్య చేయబడే వరకు తన రాజ్యాన్ని విస్తరించాడు.
- క్రీ.శ.1550 వరకు ఏడేళ్లు పాలించిన జంషీద్ తన పితృస్వామ్య నేరానికి అందరి మన్ననలు పొందాడు. తండ్రి హత్య జరిగినప్పుడు అతని చిన్న సోదరుడు ఇబ్రహీం పదమూడేళ్ల వయసులో విజయనగరానికి పారిపోయి అక్కడ ఆశ్రయం పొందాడు. అది అతనికి ఒక శిక్షణ మైదానాన్ని అందించింది మరియు అతను పరిపాలనా కళను నేర్చుకున్నాడు.
- క్రీ.శ.1550లో జంషీద్ మరణానంతరం ఇబ్రహీం గోల్కొండకు తిరిగి వచ్చి సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు. ఆంధ్రదేశంలో మల్కీ భరంగా పేరొందిన ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా గోల్కొండ రాజ్యానికి అసలైన రూపశిల్పి.
- క్రీ.శ.1550 నుండి క్రీ.శ.1580 వరకు 30 సంవత్సరాలు రాజ్యాన్ని పరిపాలించాడు. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసి వారిని దగ్గరకు తీసుకున్నాడు. సమర్థవంతమైన ఇంటిలిజెన్స్ సర్వీస్ ను కూడా ప్రవేశపెట్టి అన్ని వ్యవహారాలను తనకు తెలియజేసేవారు. రాజ్యాన్ని ప్రయాణాలు మరియు వాణిజ్యం కోసం సురక్షితంగా మార్చారు. ఇబ్రహీంకు ప్రజా ప్రయోజనానికి సంబంధించిన అనేక రచనలు కూడా ఉన్నాయి. చెరువులు, కుంటలు తవ్వి పట్టణాలు, ఉద్యానవనాలు నిర్మించాడు. స్థానిక భాషా తెలుగును ప్రోత్సహించి, తెలుగు పండితులను, కవులను, తెలంగాణాంగాచార్య, గంగాధర వంటి కవులను ప్రోత్సహించి వారి రచనలను ఆయనకు అంకితమిచ్చారు.
- క్రీ.శ.1565లో జరిగిన రక్కాసి తంగడి యుద్ధంలో ఇబ్రహీం చురుకుగా పాల్గొన్నాడు. ఇది అతనికి నగదు మరియు భూభాగాలలో ఎంతో ప్రయోజనం చేకూర్చింది మరియు రాజ్యం దక్షిణాన మద్రాసు మరియు గండికోట వరకు విస్తరించబడింది.
- ఇబ్రహీం కుమారుడు, మనవడు నాయకత్వం వహించిన నలభై సంవత్సరాల తరువాతి కాలం శాంతి మరియు శ్రీయస్సు యొక్క శకం. ఇబ్రహీం కుమారుడు ముహమ్మద్ కులీ గొప్ప రచయిత, నిర్మాత. హైదరాబాద్ నగరాన్ని క్రీ.శ.1591లో అద్భుతమైన భవనాలు, నిటారుగా ఉండే రోడ్లు, ఇతర పౌర సౌకర్యాలతో నిర్మించారు. అందుకోసం అనేకమంది పర్షియన్లను హైదరాబాద్, మచిలీపట్నంలలో స్థిరపడమని ఆహ్వానించాడు. ఇతడు పండితుడు, కవి, దక్కనీ భాషలో పెద్ద సంఖ్యలో పద్యాలు రచించాడు.
- ముహమ్మద్ కులీ తరువాత అతని మేనల్లుడు, అల్లుడు సుల్తాన్ ముహమ్మద్ క్రీ.శ.1612 లో పాలించాడు. అతను చాలా ధార్మికుడు మరియు సద్గుణ మరియు భక్తికి ఆదర్శం. అభ్యాసం మరియు వాస్తుశిల్పాన్ని ప్రోత్సహించడంలో అతను తన మామను అనుసరించాడు. హైదరాబాదులోని మక్కా మసీదుగా పిలువబడే గొప్ప మసీదు రూపకల్పన మరియు పునాది ఆయనే వేశారు, అయినప్పటికీ మసీదు యొక్క ప్రధాన నిర్మాణం తరువాతి నాలుగు తరాలలో పూర్తయింది.
- క్రీ.శ.1626లో సుల్తాన్ ముహమ్మద్ అకాల మరణం గోల్కొండ పతనానికి ఒక విషాదకరమైన ముందడుగు.
- అతని తరువాత అతని మైనర్ కుమారుడు అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా అహంకారి. క్రీ.శ.1633లో మొఘలుల చేతిలో అహ్మద్ నగర్ పతనం గోల్కొండను బహిర్గతం చేసింది. అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా మొఘలుల ఆధిపత్యాన్ని గుర్తించి క్రీ.శ.1636లో ఒక

Feudatory States in Andhra Pradesh

బప్పందాన్ని కుదుర్చుకున్నాడు. అతను సామంతునిగా కుదించబడ్డాడు మరియు మొఘలుల నివాస అధికారి అయిన మొఘల్ హాజీబ్ రోజువారీ పరిపాలనలో జోక్యం చేసుకున్నాడు మరియు విచ్చిన్న ధోరణులను ప్రోత్సహించాడు. గోల్కొండపై దండయాత్రకు వెనుకాడని మొఘలులలో గోల్కొండ ద్రోహులు తమ బలాన్ని కనుగొన్నారు.

- అబ్దుల్లా కుతుబ్ షా క్రీ.శ.1672 లో మరణించాడు మరియు అతని మూడవ అల్లుడు అబుల్ హసన్ కుతుబ్ షా, తానా షాగా ప్రసిద్ధి చెందాడు. ఆయనకు స్థిరమైన మనస్సు, విశాల దార్శనికత, ఉన్నత శ్రేణి పరిపాలనా అనుభవం ఉన్నాయి. అతను దేశీయ మరియు విదేశీ వ్యవహారాలను చాకచక్యంగా నిర్వహించాడు మరియు మొఘల్ ఆటుపోట్లకు వ్యతిరేకంగా తన ప్రయత్నాలన్నింటినీ ముందుకు తెచ్చాడు
- దక్కన్ సుల్తానేట్లను రద్దు చేసి మొఘల్ సామ్రాజ్యంలో విలీనం చేయాలని భావించిన మొఘల్ చక్రవర్తి జోక్యాన్ని సమర్థించడానికి అబుల్ హసన్ మరియు అతని రాజ్యాన్ని తప్పుడు ప్రచారం ద్వారా తప్పుగా చిత్రీకరించారు.
- చక్రవర్తి క్రీ.శ.1682లో దక్కన్ కు వచ్చి మరాఠాలు, దక్కన్ సుల్తానులకు వ్యతిరేకంగా దండయాత్ర ప్రారంభించాడు. అతని అసలు ప్రణాళిక మరాఠా అధికారాన్ని అణచివేయడమే, కానీ తరువాత, అతను ప్రణాళికను నిలిపివేసి క్రీ.శ.1685 లో బీజాపూర్ మరియు గోల్కొండకు వ్యతిరేకంగా తన దళాలను నడిపించాడు.
- రెండు నెలల ముట్టడి తర్వాత బీజాపూర్ కూలిపోయింది. కానీ గోల్కొండ మాత్రం చాలా కాలం నిలిచిపోయింది. అర్ధరాత్రి గేటు తెరిచి కోటను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి దోహదపడిన ఆఫ్ఘన్ జనరల్ అబ్దుల్లా ఖాన్ ద్రోహం కారణంగా ఇది అకస్మాత్తుగా ముగిసింది. అబుల్ హసన్ తానా షా మొఘల్ బందీలను ఎదుర్కొన్న సమతౌల్యం మరియు తన రాజు తానా షాకు నమ్మకస్థుడిగా ఉన్న అబ్దుల్ రజాక్ లారీ యొక్క అసమాన విధేయత ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యతను కలిగి ఉన్నాయి.
- క్రీ.శ.1687లో గోల్కొండ పతనం తీవ్ర పరిణామాలకు దారితీసింది. ఇది సాంస్కృతిక పురోగతిని సంవత్సరాల తరబడి నిలిపివేసింది మరియు మచిలీపట్నం మరియు మద్రాసులోని ఆంగ్ల కంపెనీపై పరిపాలనా పట్టును సడలించింది. దక్షిణాన రాజ్యం శక్తివంతంగా ఉన్నంత కాలం రాజు అబుల్ హసన్, అతని మంత్రి మాదన్న ఆంగ్ల వ్యాపారిపై నిరంతరం నిఘా పెట్టారు.

